

Monogràfic sobre
I Jornades Escola Infantil
i Comunitat

Revista Electrònica

 **investigació
novació**

Educativa i Socioeducativa

Les famílies: de la presència a la
implicació

Elena Maffiotte Pastor
Marilina Tur Ramon
Isabel Ferrer Marí
Patricia Herranz García

Les famílies: de la presència a la implicació

Elena Maffiotte Pastor
Marilina Tur Ramon
Isabel Ferrer Marí
Patricia Herranz García
CEIP Sant Carles (Eivissa)

Per citar l'article

“Maffiotte, E., Tur, M., Ferrer, I. i Herranz, P. (2009). Les famílies: de la presència a la implicació. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 2, n. 1, PÀGINES 143-151. Consultado en http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/maffiotte-otros/index.html en (poner fecha)”

Introducció

«Tan sols des del reconeixement absolut dels altres, el respecte i l'amor, trobarem les vies per fer d'aquesta relació entre la família i l'escola un lloc de trobada que ha de donar nombrosos fruits, ja que en gran mesura és a les nostres mans el futur de les noves generacions» (Parellada, 2007).

Establir els marcs i moments de participació, de presència de les famílies a l'escola, és una tasca indispensable.

L'escola és una comunitat educativa, socialitzadora, un espai on s'estableixen vincles de comunicació, vincles afectius, que revertiran en el creixement d'infants i adults. Els i les mestres vetllarem per crear i reforçar aquests vincles.

Apropament i diàleg amb les famílies amb tres premisses clares:

1. Importància de compartir i unir punts de vista, esforços i recursos per aconseguir el desenvolupament dels aprenentatges.
2. Necessitat i reconeixement social: l'escola és un bon lloc per a l'aprenentatge i el creixement dels fills.
3. Des del punt de vista educatiu, els pares i mares són abans que els mestres.

Actituds que hem d'afavorir:

- L'escolta: silenci actiu que ens permeti recollir autènticament allò que els altres ens transmeten, separant-nos de les nostres pròpies expectatives i projeccions.
- El reconeixement: capacitat de reconèixer l'altre com a legítim altre, sense qüestionar com és, alhora semblant i alhora diferent. (Maturano)
- La confiança: aconseguirem allò que ens proposem junts.
- La gratitud mútua.
- Acceptar el que hi ha i com són les coses (situacions sociofamiliars).

Volem aportar eines que ajudin els pares a gaudir del desenvolupament integral dels fills. Que els permetin una integració crítica i participativa en el seu context social.

Acompanyar les famílies en el seu saber fer com a primers educadors... Una escola oberta amb connexions: que van de dins a fora i de fora a dins. Amb intercanvis, amb vinculacions, que enriqueix l'ambient d'aprenentatge. El clima de l'escola està relacionat amb els vincles que hi ha o hi cream. Crear bons vincles genera un bon ambient. Necessitam uns temps i uns espais per crear vincles. En situacions formals o informals. L'escola és un lloc de trobades, de persones, no de papers; de compartir, de fer amics... Per implicar-se, responsabilitzar-se, ser-hi.

Per ventura repensar una altra mirada a l'educació i una altra mirada a la pràctica educativa per poder dir: «Aquesta és la vostra escola..., la nostra..., i la de tothom».

Descripció de l'experiència

Objectius

- Estimular obertament la relació, la participació i la implicació de les famílies com a part fonamental en la vida educativa de l'escola.
- Establir uns canals de comunicació i relació entre tots els integrants de la comunitat educativa (mestres-famílies-infants - altres membres).
- Establir els marcs i moments de participació, de presència de les famílies a l'escola.

Continguts i estratègies metodològiques

Intercanvi d'informació

1. Referent a l'infant

1.1. Contacte informal diari:

A l'escola es fomenta que els infants vinguin acompanyats de les famílies i entrin amb elles a les aules. Les entrades i sortides de l'escola infantil són moments privilegiats de relació amb la família. Segons com es plantegin aquests moments, l'infant pot connectar els dos mons en què viu, o sentir-los distants.

L'experiència ens ha demostrat que és important que aquests contactes informals tinguin lloc a l'aula, ja que allà els pares/mares tenen una percepció més completa d'allò que fa el fill/a i de les activitats que s'hi desenvolupen, i a la vegada l'infant té l'oportunitat de «narrar» als seus pares amb qui ha jugat, quin racó li agrada, les seves feinetes...

Tenim programats 10 minuts a l'entrada i a la sortida per poder tenir aquest contacte.

1.2. Entrevista individual:

Es tracta d'una situació ideal per intercanviar informació a l'entorn de l'infant, la posada en comú i recerca de diferents estratègies educatives, etc., i normalment ens ofereix molta informació.

Els moments en els quals les realitzam són:

- A l'inici de l'escolarització
- Al final de cada trimestre
- En qualsevol moment que es trobi necessari

Tractam d'acordar una cita en un horari assequible per a tothom per la necessitat que hi participin tant el pare com la mare. Tenim una especial cura per transmetre a les famílies una imatge positiva de l'infant, no sols en podem destacar problemes i limitacions.

2. Informació de caràcter general

2.1. Reunions d'aula:

Normalment se'n fa una a cada trimestre. Hem de tenir algunes consideracions a l'hora de fer la convocatòria:

- Convocatòries en horaris assequibles a la majoria de les famílies.
- Preparació, a càrrec de l'equip de cicle i/o de la tutora, dels continguts de la reunió, i enviament previ a les famílies d'un ordre del dia del contingut de la reunió.
- Preparació de l'espai i el material necessari per a la reunió (disposició de les cadires, assegurar una bona acústica, que tots ens puguem veure, material fotocopiats, materials d'aula: llibres, fotos, vídeo..., berenar...).
- Preveure un temps durant la reunió per a la intervenció de les famílies, tenint cura de crear, tant com sigui possible, un clima de cordialitat i participació.

2.2. Informació escrita:

Ens serveix per transmetre ràpidament missatges que arribin a totes les famílies. És un bon moment per implicar els infants i que ells puguin escriure algunes notes o llegir-les conjuntament.

2.3. Tauler d'anuncis i porxada:

Cada aula té el seu tauler d'anuncis, que és el nostre mitjà de comunicació amb les famílies més directe pel que fa a la vida quotidiana de l'aula. Les famílies, animades pels petits, sempre s'acosten a llegir i mirar el que posam a la porxada, i això dona lloc a una certa complicitat família-escola.

A més d'això, tenim dos suros grans per a informacions de caràcter més general.

Implicació directa de les famílies a l'escola

Podem distingir dues formes de participació i implicació:

1. Pares i mares a l'aula

1.1. Pla d'acollida - període d'adaptació

L'escola infantil s'organitza per donar la benvinguda. Al setembre, abans de començar les classes, es fa una entrevista amb la família per tal de conèixer-nos i

conèixer l'espai. Se'ls demana que preparin un material per dur-lo el primer dia d'escola: àlbum familiar, un coixí, un got, una caixa amb una muda...

Es fa una reunió de famílies per preparar conjuntament el període d'adaptació i l'entrada progressiva.

S'organitza un taller de benvinguda el primer dia d'escola per conèixer-nos tots (pares, famílies, mestres i nens) i realitzar una activitat per a l'aula (cartell del penjador, nom i foto del caseller, dibuix de la seva casa...). Quan s'acaba, esmorzam tots junts i jugam al pati.

Amb l'entrada progressiva comença un grup petit de nens cada dia, i les famílies estan convidades a passar la primera part de la sessió per fer el ritual d'entrada individual.

1.2. Aules obertes:

Amb aquestes paraules ens volem referir a les diferents activitats a què els pares estan convidats a l'aula, en horari escolar, per conviure amb els infants. Algunes activitats són:

Visita de famílies a l'aula per jugar amb els fills en temps de racons, organitzant un calendari.

Presentació de projectes a les famílies a càrrec dels infants, que consta d'una exposició i part interactiva família-infants.

1.3. Activitats d'anada i tornada:

Són les iniciades a la classe però que han de continuar a casa, com per exemple la creació d'un racó, el material de projectes...

1.4. Materials viatgers:

L'objectiu d'aquesta activitat és crear un vincle afectiu escola-família en el qual puguin participar tots a diferents nivells i grups d'edat. Alguns d'aquests materials són:

Per a la classe de 3 anys:

- *Llibre dels noms*, per treballar la identitat: les famílies expliquen per què han posat aquest nom al seu fill i vénen a contar-ho a la classe.
- *Caixa de les cançons*: és com un cançoner fet de capsetes petites en les quals troben un element que es refereix a una cançó treballada a la classe. S'acompanya de les lletres de les cançons i un cd per als pares.

Per a la classe de 4 anys:

- El conte de les fades, sorgit al voltant d'un tema proposat pels infants.
- El llibre dels viatges, que s'emporten a casa quan han fet un viatge per contar-lo, i els pares vénen a presentar-lo a la classe (continua a la classe de 5 anys).

Per a la classe de 5 anys:

- *El conte inventat, El llibre dels jocs...* Creats pels pares i els nens, els mateixos nens els conten a l'aula.

Altres materials: El cançoner viatger, La història de la classe, El llibre de la meua vida...

Aquests materials depenen de cada grup i cada projecte, però són sempre presents als tres nivells i als diferents temes que es tracten a l'aula.

1.5. Tallers de pares i mares:

A l'aula:

- Col·laborant com a ajudants mestres
- La família com a part integrant d'un projecte: aportant informació sobre un tema o exposant la seva experiència. Per exemple: muntar un aquàrium a l'aula, visita i ajuda d'un jardiner, cuiner, sessió d'un pintor...
- La família com a protagonista de l'activitat: taller de benvinguda, *Llibre des noms*, inventors de joguines, els nostres jocs, els nostres països, la nostra infància...

Col·lectius: són els grans tallers en els quals participen totes les famílies de l'escola infantil, en horari lectiu o no lectiu, dins o fora de l'aula. Per exemple: un taller de disfresses, de decorats...

1.6. Pares i mares representants d'aula:

És un canal de comunicació i relació entre els diferents grups que conviuen a l'escola. Les seves funcions són: organitzar activitats entre ells, transmetre informació del Consell Escolar i equip directiu, organitzar festes de l'escola, fer propostes, suggeriments...

1.7. Biblioteca familiar:

És una activitat sistematitzada en horari escolar, una vegada al mes, en la qual les famílies vénen a la biblioteca de l'escola a mirar els llibres dels nens, llegir-los contes, que els n'hi expliquin els nens...

2. Mares i pares fora de l'aula

2.1. Visites en què l'activitat la presenten les famílies:

Es tracta d'aprofitar les possibilitats que els pares/mares ens ofereixen, especialment de caràcter professional o qualitats personals, per exemple: dentista, avi escultor... La col·laboració en aquest camp és molt important, ja que, per un costat, la immersió de l'escola en l'entorn proper a l'infant és fonamental (i més si és a través de les famílies, ja que hi ha un component afectiu molt gran), i per un altre, ens permet accedir a un camp que és demanar la col·laboració de persones especialitzades en temes que no coneixem.

2.2. Acompanyament en sortides i piscina:

Quan es realitzen sortides fora del centre i lluny de l'entorn, solem demanar la col·laboració de pares/mares del grup, tant per garantir la seguretat com perquè l'activitat es desenvolupi en un clima relaxat i es tregui el màxim profit de la sortida. Amb els adults que ens acompanyen en aquestes activitats, acordam alguns aspectes bàsics, com per exemple: què volem treballar, l'actitud davant la sortida, repartir les responsabilitats... Aquest punt és important, ja que tots els infants no es comporten igual davant la presència dels pares en les sortides; hi ha adults que, amb la seva actitud, no responen als objectius i/o criteris marcats.

Hi ha una sortida sistemàtica que és l'activitat de la piscina a Santa Eulària. Dura tot el curs i demanam col·laboració en els grups de 3 i 4 anys; a mesura que els infants avancen en autonomia, es deixa de demanar.

2.3. Preparació d'activitats per a l'aula: sorpreses, contes...

2.4. Festes:

Cicle: tardor, Nadal, Carnestoltes...

Escola: Setmana Cultural, Dia de la Pau, Dia del Llibre...

Famílies: Festa de la Primavera

3. Trobades entre famílies

3.1. *Esponànies*: rua de Carnaval, temes que els preocupen...

3.2. Organitzades per l'escola o altres entitats.

Valoració

Fa uns anys, a la nostra escola vam començar a sistematitzar una sèrie d'activitats amb l'objectiu d'implicar les famílies en el procés educatiu. A poc a poc, hem anat ampliant el tipus d'activitats, ja que ens animava veure els resultats i com les famílies agraïen poder participar a la vida de l'escola i ens anava enriquint a tots. Això ens ha portat a reflexionar sobre aquest tema i a fonamentar-lo pedagògicament perquè estam convençudes que és una necessitat.

Volem aportar eines que ajudin els pares a gaudir del desenvolupament integral dels fills, i acompanyar les famílies en el seu saber fer com a primers educadors.

És un procés molt llarg que hem d'anar assumint tots per aconseguir l'escola que volem: oberta, transparent, dialogant, comunicativa...

Aquest treball forma part de la metodologia del nostre centre i ens ha ajudat molt aquesta bibliografia:

Referències bibliogràfiques

- Benlloch, M. (et al.) (2002). «Com fer escola de tots i per a tots». *Temes d'Infància*, 41.
- Bonàs, M.; Esteban, L. (et al.) (2007). *Entramados: La experiencia de una comunidad de aprendizaje*. Barcelona: Graó. Col. Biblioteca Infantil, 19.
- De la Guardia, R. M. «La relació professorat-famílies a l'Educació Infantil: actituds i rols». *Guix d'Infantil*, 35.
- Escuelas Infantiles de Reggio Emilia (2006). *La inteligencia se construye usándola*. Madrid: Morata.
- Hoyuelos, A. (2007). «Documentació com a narració i argumentació». *Guix d'Infantil*, 39, p.5-9.
- Malaguzzi, E. «L'Educació Infantil a Reggio Emilia». *Temes d'Infància*, 25.
- Monogràfic (2008). «Familia y Escuela». *Cuadernos de Pedagogía*, 378. Orientacions metodològiques de Catalunya.
- Palou, S. (2004). *Sentir y crecer: El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: Graó.

- Parellada, C. (2007). «[La Pedagogía Sistémica: la educación continua latiendo al compás de los tiempos](#)». *Revista Aula de Infantil* 35, p.35-39, enero.
- Parellada, C. (2007). «La pedagogia sistèmica: L'educació continua bategant al compàs dels temps». *Guix d'Infantil*, 35.
- Equip Atenció Primerenca (EAP) Sector Manacor-Campos (2007). L'adaptació i la coordinació a l'Educació Infantil: Dos cicles, una sola etapa. Coord. J.Pinya i J.Galmés. Conselleria d'Educació i Cultura. Ajuntament de Manacor.
- Riera-Jaume, M. A. (2004). «El espacio-ambiente en las escuelas de Reggio Emilia». *Indivisa. Boletín de Estudios e Investigación*. Madrid.
- Ritscher, P.; Staccioli, G. «Viure l'escola». *Temes d'Infància*, 54.